

HOITOTARVIKEJAKELUN YLEISOHJE:
MAKSUTTA JAETTAVAT
HOITOTARVIKKEET JA -VÄLINEET

Lohjan Hoitotarvikejakelu
Perusturvalautakunta 15.11.2016
Voimaan 1.1.2017

Sisällys

Osa I: Hoitotarvikejakelun perusteet ja valtakunnalliset ohjeet	3
1. Yleiset perusteet hoitotarvikejakelulle	3
1.1. Tavoitteet	3
1.2. Periaatteet.....	3
1.3. Asiakkaiden rekisterinpito.....	4
1.4. Tilaaminen, jakelupaikat ja – ajat	4
OSA II: Hoitotarvikkeiden jakeluohje.....	5
2. Diabeteksen hoitovälineet ja – tarvikkeet	5
2.1. Insuliiniruiskut ja insuliinikynän neulat	5
2.2. Lansetit	5
2.3. Ketoaineiden mittausliuskat	5
2.4. Insuliinipumpputarvikkeet	6
2.5. Verensokerimittarit.....	6
2.6. Verensokerin mittausliuskat.....	6
3. Lasten antikoagulaatiohoitoon tarvittavat välineet.....	7
4. Urologiset hoitovälineet ja – tarvikkeet.....	7
5. Inkontinenssisuojat.....	8
6. Ulosteinkontinenssin hoitovälineet ja -tarvikkeet	9
7. Avannepotilaan hoitovälineet ja -tarvikkeet	9
8. Gastrostomiavälineet.....	9
9. Hengitystiesairauksien hoitovälineet ja - tarvikkeet	9
10. Haavanhoitovälineet ja -tarvikkeet.....	9
11. Dialyysihoitotarvikkeet.....	9
12. Muut yksilöllisen hoitosuunnitelman mukaan annettavat hoitotarvikkeet.....	10
13. Maksuttoman hoitotarvikejakelun piiriin pääsääntöisesti kuulumattomat hoitotarvikkeet	10

Osa I: Hoitotarvikejakelun perusteet ja valtakunnalliset ohjeet

1. Yleiset perusteet hoitotarvikejakelulle

Maksuttomien hoitotarvikkeiden jakelu perustuu terveydenhuoltolain (1326/2010) pykäliin 24, 47 ja 48. Laki edellyttää kunnan järjestämään asukkaidensa sairaanhoitoon kuuluvat hoitosuunnitelman mukaiset pitkäaikaisen sairauden hoitoon tarvittavat hoitotarvikkeet.

Lohjan kaupungin koti- ja avohoidossa oleville asiakkaille luovutetaan korvauksetta käytettäväksi sairaanhoidon ja omatoimisen selviytymisen kannalta tarpeellisia hoitotarvikkeita. Maksuttomien hoitovälineiden ja -tarvikkeiden jakeluun ovat oikeutettuja henkilöt, joiden kotikunta on Lohja tai hoitotarvikejakeluun on kotikunnan maksusitoumus tai jotka ovat kirjallisesti valinneet terveyspalvelujen tuottajaksi Lohjan alueen terveysaseman. Asiakkaiden, jotka vaihtavat terveyskeskusta muun kuin kotikunnan alueelle, hoitovastuu siirtyy myös sinne. Tällöin hoitotarvikkeiden laskutus tapahtuu kotikunnasta lain mukaisesti ilman maksusitoumusta (48 §).

Terveydenhuollolla ei ole velvollisuutta luovuttaa kotihoitoon sellaisia hoitotarvikkeita, joiden tarve on todettu muualla kuin kunnallisessa terveydenhuollossa. Kunnallinen terveydenhuolto ei myöskään ole velvollinen korvaamaan hoitotarvikkeita, joita henkilö itse tai vakuutuslaitos on tilannut suoraan tavarantoimittajalta (Kuntaliiton yleiskirje 11/80/2013). Omatoimiseen sairaanhoitoon käytettävien hoitotarvikkeiden myöntämisen edellytyksenä on voimassa olevien ohjeiden mukainen julkisen terveydenhuollon lääkärin tai terveydenhuollon ammattihenkilön laatima kirjallinen hoitosuunnitelma. Jos suunnitelma on tehty yksityisellä sektorilla, terveyskeskuslääkäri tai hoitaja tarkistaa sen.

Hoitotarvikejakelu on osa asiakkaan kokonaisuhoitoa, joka sisältää sairaanhoidollista ohjausta, arviointia ja seurantaa sekä yksilöllistä neuvontaa. Kuntaliitto korostaa hoitotarvikkeiden yksilöllisesti määriteltä tarvetta ja terveydenhuollon ammattihenkilön suorittamaa arviointia ja seurantaa jakelun yhteydessä (Kuntaliiton yleiskirjeet 9/80/2011, 11/80/2013 ja STM:n Kuntainfo 4 /2013). Asiakkaalle maksuttomia hoitovälineitä ja – tarvikkeita luovuttaessaan hoitotarvikejakelusta vastaava hoitaja arvioi hoitovälineen ja – tarvikkeen tarpeen ja asianmukaisuuden sekä ohjaa ja opettaa asiakkaalle tuotteen oikean käytön. Hoitotarvikkeiden hoitosuunnitelman mukaisen ylittävän osuuden asiakas hankkii ja kustantaa itse. Pääsääntöisesti lääkkeet ja niihin verrattavat tuotteet asiakas hankkii itse.

1.1. Tavoitteet

Hoitotarvikejakelutoiminnan tavoitteet ovat:

- Edistää asiakkaan omahoidon edellytyksiä ja asiakkaan sitoutumista hoitoon
- Parantaa asiakkaan toiminta- ja työkykyä sekä elämänlaatua
- Edistää ja tukea asiakkaan kotona selviytymistä
- Ennaltaehkäistä asiakkaan laitoshoidon ja näin vähentää hoidon kokonaiskustannuksia

1.2. Periaatteet

- Korvauksetta annettavien hoitovälineiden ja – tarvikkeiden antaminen on osa hoitopäätöstä, niiden tarve selvitetään hoitosuunnitelmassa ja jakelu perustuu aina julkisen sektorin lääkärin tai terveydenhuollon ammattihenkilön määrittelemään yksilölliseen tarpeeseen. Jos suunnitelma on tehty yksityisellä sektorilla, terveyskeskuslääkäri tai hoitaja tarkistaa sen.

- Antamisen perusteena on sairauden pitkäaikaisuus. Alle 3 kuukautta kestävä sairaus ei pääsääntöisesti kuulu maksuttomien hoitovälineiden ja -tarvikkeiden jakelun piiriin.
- Hoitotarvikejakelussa arvioidaan tarvikkeiden tarpeellisuus, asianmukaisuus ja taloudellisuus sekä ohjataan asiakasta.
- Kerralla luovutettujen tarvikkeiden määrä ei saa ylittää kolmen kuukauden arvioitua kulutusta.
- Hoitotarvikejakelussa käytetään kulloinkin voimassaolevien hankintapäätösten mukaisia hoitotarvikkeita ja hoitovälineitä (HUS sairaanhoitopiiri).
- Tarvikkeita jaetaan kotona asuville henkilöille. Palveluasumisyksiköiden asukkaat saavat hoitosuunnitelman mukaiset hoitotarvikkeet terveyskeskuksen hoitotarvikejakelusta samoilla periaatteilla kuin muutkin. Tällöin hoitotarvikkeita jaetaan vain asiakkaan henkilökohtaiseen tarpeeseen. Ei palvelutalon muuhun käyttöön.
- Jos asiakas on pitkäaikaispäätöksellä hoidettavana laitoksessa, hoitotarvikkeita ei anneta hoitotarvikejakelusta.
- Jakelua ja hoitotarvikkeiden käyttöä seurataan yksilökohtaisesti ja tarvittaessa asiakas ohjataan lääkärin tai terveydenhuollon ammattihenkilön vastaanotolle.
- Vakuutuksen korvaamat tarvikkeet asiakas tai terveyskeskus tilaa suoraan toimittajilta ja laskuttaa vakuutuslaitokselta.
- Tarvikkeet ja välineet luovutetaan maksutta, eikä niistä peritä mitään omavastuuosuuksia, toimitusmaksuja eikä muutakaan maksua.

1.3. Asiakkaiden rekisterinpito

Hoitotarvikejakelusta vastaavan hoitajan tehtäviin kuuluu myös kulutuksen seuranta ja kirjaaminen. Asiakkuus ja kaikki asiakkaan saamat hoitotarvikkeet ja niiden määrät kirjataan käytössä olevaan potilastietojärjestelmään.

Kotiin toimitettujen hoitotarvikkeiden osalta nimi- ja osoitetiedot pitää olla postin tai muun jakelijan tiedossa, koska tarvikkeet tulee toimittaa oikealle asiakkaalle. Tavarantoimittajilta vaaditaan, että lähetyksen päältä ei pysty näkemään paketin sisältöä.

1.4. Tilaaminen, jakelupaikat ja – ajat

Kaikki hoitotarvikkeet tilataan keskustan terveysasemalta (käynti, puhelin, sähköposti). Virtsainkontinenssi -sopimukset tehdään erillisen sopimuksen mukaan.

Paikka/osoite:

Keskustan terveysasema
Ojamonkatu 36
08100 Lohja

Jakeluaika

Ma klo 15 - 18
To klo 10 -12 ja 13 -15

Puhelinaika ma-pe klo 12–13 p. 019-369 2307, 044-369 2307.

Virtsainkontinenssisuojien tilaukset ti ja to klo 12–16, p. 044-3692308

Sähköpostitilaukset:

diabetestarvike@lohja.fi, vardtillbehor@lohja.fi

Jakelu tapahtuu pääsääntöisesti yllä olevina aikoina. Mahdollisuuksien mukaan tilaukset toimitetaan myös asiakkaan omalle terveysasemalle. Vaipat ja osa urologisista hoitotarvikkeista toimitetaan suoraan kotiin.

OSA II: Hoitotarvikkeiden jakeluohje

Hoitotarvikejakeluohjeessa kuvataan jakelua ohjaavia toimintoja hoitotarvikejakelun tueksi. Hoitotarvikkeiden jakelu perustuu aina yksilölliseen hoitosuunnitelmaan.

2. Diabeteksen hoitovälineet ja – tarvikkeet

2.1. Insuliiniruiskut ja insuliinikynän neulat

Pistosvälineiden (neulat ja ruiskut) vaihtamista suositellaan joka pistoskerta.

Insuliinikynät

Kestokäyttöisiä insuliinikyniä annetaan 1 kpl kutakin pistettävää insuliinilaatua kohti. Normaalikäytössä rikkoutuneen insuliinikynän tilalle annetaan uusi.

Jaettavana olevat insuliinikynät:

Sanofi	ClikStar (1 yksikön välein)
Junior Star	ClikStar (0,5 yksikön välein)
Novo	Novopen Echo (0.5 yks välein, lapsille) Novopen 4 ja 5 (1 yksikön välein)
Lilly	Humapen Memoir (1 yksikön välein) Humapen Luxura (1 yks välein) Humapen Luxura HD (0,5 yks välein) Humapen SAVVIO (1 yks välein)
Lillyn insuliinit	Lillyn kyniin
Novon Insuliinit	Novon kyniin
Sanofin insuliinit	Sanofin kynään

Insuliinikynän neulat

Kilpailutuksen mukaan.

2.2. Lansetit

Lansetti	Sopii seuraaviin ”lansettikyniin”
Vitrex	Kaikkiin yleisimpiin laitteisiin
”Lansettirumpu”	
Accu Chek Fastclic lansettikynä	Accu Chek Fastclic lansetti rumpuja

2.3. Ketoaineiden mittausliuskat

FreeStyle Precision ketoaineliuskoja, veren ketoaineiden tutkimiseen (sopii FreeStyle Precision mittariin)

2.4. Insuliinipumpputarvikkeet

Insuliinipumpun tarvikkeita (pumppukohtaiset erikoisparistot, vyöt, laukut, katetrit ja insuliinin käyttöampullit) jaetaan pumppukohtaisesti / yksilöllisesti.

2.5. Verensokerimittarit

Lohjan terveyskeskus jakaa verensokerimittareita ja niihin sopivia testiliuskoja henkilöille, joille lääkäri on diagnosoinut diabeteksen.

Ruokavaliohoitoisten diabeetikkojen verensokeriseuranta tapahtuu ensisijaisesti vastaanottokäyntien yhteydessä. Verensokerimittari annetaan ruokavaliohoitoisen diabeetikon käyttöön vain silloin, kun kotiseurannalla on hoidon kannalta erityistä merkitystä (esim. huonon hoitotasapainon selvittelyyn ja lääkehoidon aloitusta harkittaessa lääkärin tai diabeteshoitajan harkinnan mukaisesti).

Verensokerimittareita annetaan ja vaihdetaan tarvittaessa. Käytössä olevista mittareista tehdään erillinen päätös yhteistyössä erikoissairaanhoidon (HUS) kanssa.

Mittarit

1) Accu-Chek mobile
2) Contour
3) Contour XT
4) Contour USB
5) Contour xtUSB

2.6. Verensokerin mittausliuskat

Alla olevat määrät ovat ohjeellisia aikuisen diabeetikon hoidossa. Lääkäri tai sairaanhoitaja tekee yksilöllisen hoitosuunnitelman mittauksista. Lasten liuskojen määrän tarpeen määrittelee lastenlääkäri.

Tilanne	Tarkoitus	Mittausajankohdat	Glukoosipitoisuus -den tavoite	Mittausta/ viikko	Kesto
Pitkäaikaiset tarpeet					
Tyypin 1 DM tai tehostettu insuliinihoito tyypin 2 diabeteksessa	Glukoositasapainon muutoksen havaitseminen	Ateriaparimittaukset (ennen ateriaa ja kaksi tuntia aterian jälkeen) Mittaukset nukkumaan mennessä ja seuraavana aamuna	Korkeintaan 2–3 mmol/l:n suurenema aterian yhteydessä Pysyy tasaisena yön aikana	56	Pysyvä
Tyypin 2 DM ja perusinsuliini tai hypoglykemiaaltistava hoitomuoto	Glukoositasapainon muutoksen havaitseminen	Ateriaparimittaukset Mittaukset nukkumaan mennessä ja seuraavana aamuna	Korkeintaan 2–3 mmol/l:n suurenema aterian yhteydessä Pysyy tasaisena yön aikana	21	Pysyvä
Tyypin 2 DM ja hoitomuoto, joka ei altista	Glukoositasapainon muutoksen havaitseminen	Ateriaparimittaukset Mittaukset nukkumaan	Korkeintaan 2–3 mmol/l:n suurenema aterian yhteydessä Pysyy tasaisena yön	0-10	Pysyvä

hypoglykemiaalle		mennessä ja seuraavana aamuna	aikana		
Lyhytaikainen tarve					
Gestaatio-diabetes	Glukoositasapainon muutoksen havaitseminen	Ateriaparimitukset (ennen ateriaa ja tunti aterian jälkeen) Mittaukset nukkumaan mennessä ja seuraavana aamuna	Ennen aamiaista tai muuta ateriaa alle 5,5 mmol/l ja tunnin kuluttua ateriasta alle 7,8 mmol/l.	56	Raskauden loppuun
Lisätarve					
Poikkeuksellinen elämäntilanne	Hyper- tai hypoglykemian toteaminen	Ateriaparimitukset Liikunnan yhteydessä Sairastuessa	Tasainen glukoosipitoisuus	28, tarve yksilöllinen	noin 4 viikkoa

Käytössä olevat liuskat

1. FreeStyle precision ja ketoaineliuska
2. Accu-chek aviva
3. Accu-chek mobile
4. Contour
5. Contour next

3. Lasten antikoagulaatiohoitoon tarvittavat välineet

Liuskat, kontrolliliuokset ja lansetit hoidon tarpeen mukaan (hoitava terveydenhoitoyksikkö määrittää tarpeen).

4. Urologiset hoitovälineet ja – tarvikkeet

Virtsakatetrit, tarve tavallisimmin 4-6 katetria / vrk

- kertakäyttöiset katetrit (kotiinkuljetussopimus mahd.)
- laajentava katetri (miehille) lääkärin ohjeen mukaan

Virtsankeräyspussit

- tyhjennettävä virtsankeräyspussi, tarve tavallisimmin 1-2 kpl / vko
- umpinainen virtsankeräyspussi, tarve tavallisimmin 3 kpl / vrk
- narupussi tarpeen mukaan
- pyelostomiakatetrin hoitovälineet (keräyspussit ja suojalevyt), tarve tavallisimmin 2 kpl / vko

Virtsankeräyspussin kiinnitykseen

- kiinnityslahje ja – nauhat (kestävät useita pesukertoja), tarve tavallisimmin 4 kpl / 3 kk
- virtsankeräyspussin muovinen kiinnitysteline sängyn reunaan, tarve tavallisimmin 1 kpl / vuosi, vaihto rikkoontuneen tilalle

Ulkoinen virtsankerääjä

- ulkoinen virtsankerääjä (urinaali, kondomi), tarve tavallisimmin 3 kpl / vrk

Muut erikoistuotteet lääkärin ohjeen mukaan (esim. penisklemmi), tarve tavallisimmin 10 kpl / vuosi

5. Inkontinenssisuojat

Inkontinenssin syy tulee aina ensin selvittää ja selvityksen tulos tulee olla kirjattuna asiakkaan hoitosuunnitelmaan. Aina tulee käyttää kaikki muut hoitokeinot (esimerkiksi kuntoutus, lääkehoito tai leikkaus) ennen kuin siirrytään pysyviin suojahousuihin tai erilaisiin katetrihoitoihin (Käypä hoito - suositus 2011).

Suojien myöntämiseen tarvitaan hoitomääräys ensisijaisesti hoitajalta, tarvittaessa hoitomääräyksen voi kirjoittaa myös lääkäri.

Asiakkaan hoitotietoihin / läheteeseen kirjataan inkontinenssin vaikeusaste ja päätös virtsankarkailusuojien jakelun aloittamisesta. Hoitava taho suunnittelee jaettavien tuotteiden määrän ja laadun sekä kirjaa jakelusuunnitelman potilasasiakirjoihin. Inkontinenssin hoitotarvikkeet annetaan asiakkaalle yksilöllisen hoitosuunnitelman mukaisesti.

Inkontinenssissa erotetaan kolme vaikeusastetta:

Aste 1 lievä virtsa karkaa ponnistettaessa tai sitä tulee kerrallaan pieni määrä (asiakas hankkii suojat itse)

Aste 2 keskivaikea virtsa karkaa usein, määrä on noin 1.5 dl virtsaa kerrallaan

Aste 3 vaikea virtsa karkaa runsaasti myös levossa

Virtsankarkailusuojia (vaippoja) jaetaan vain keskivaikeaa ja vaikeaa inkontinenssia sairastaville asiakkaille, kun vaiva on jatkunut yli 3 kk ja/tai suojien tarve johtuu kroonisesta sairaudesta, kuten:

- kehitysvammasta
- neurologisesta sairaudesta
- sädehoidon jälkitilasta
- lantionalueen syövästä, joka aiheuttaa virtsan karkaamista
- kotona hoidettavasta saattohoidosta
- ulosteinkontinenssista
- pitkälle edenneestä dementiasta

Lapsille, jotka ovat yli 3-vuotiaita ja joilla on kehitysviivästymä, kehitysvamma tai muu vakava sairaus annetaan erikoislääkärin päätöksellä yksilöllisen hoitosuunnitelman mukaisesti suojia.

Virtsankarkailusuojia valittaessa on huomioitava asiakkaan todellinen tarve ja sen mukaan valittava käyttötarkoitukseen sopiva päivä- ja / tai yövaippamalli. Hyvin suunniteltuna virtsankarkailusuojien tarve ei tavallisesti ylitä kolmea neljää (3-4) suojaa vuorokaudessa.

Tena Pants-inkohousut on tarkoitettu itsenäisesti asuville omatoimisuuden ja itsenäisen WC:ssä käynnin tukemiseen, tarve tavallisimmin 2-3 inkohousua vuorokaudessa.

Tippasuojat ja pikkuvaipat eivät kuulu jakeluun. Normaaliin hygieniaan ja perushoitoon kuuluvat tuotteet sekä suojakäsineet asiakas ostaa itse. Myöskään vuodesuojia eli kroonikkovaippoja ei pääsääntöisesti myönnetä.

Vaipat toimitetaan asiakkaalle kotiinkuljetuksena 3 kuukauden tarvetta vastaava määrä kerralla. Kotiinkuljetus koskee sopimustuotteita.

6. Ulosteinkontinenssin hoitovälineet ja -tarvikkeet

Ulosteinkontinenssia sairastaville asiakkaille annetaan vain lääkärin läheteellä yksilöllisen hoitosuunnitelman mukaiset tuotteet.

Ulosteinkontinenssi

- anaalitamponi, tavallisimmin tarve 30 kpl/kk

Huom! Anaalitamponin käyttö aloitetaan aina erikoissairaanhoidossa.

7. Avannepotilaan hoitovälineet ja -tarvikkeet

Tavallisimmin käytetyt suoliavannevälineet:

- Avannepussi, suljettu, tarve tavallisimmin 3 kpl / vrk
- Avannepussi, tyhjennettävä, tarve tavallisimmin 2-5 kpl / vko
- Avannesuoja (ns. saunapussi), tarve tavallisimmin 1-3 kpl / vko
- Avanteen suoja levy, tarve tavallisimmin 1-3 kpl / vko
- Avannekorkki, tarve tavallisimmin 1 kpl / vrk

8. Gastrostomiavälineet

Ilman omavastuu-aikaa.

9. Hengitystiesairauksien hoitovälineet ja -tarvikkeet

Myönnetään asiakaskohtaisesti. Uniapneahoitovälineiden tilaukset ja jakelu hengityshoitajan kautta p. 044 374 0454, puhelinaika ma – pe klo 12 – 13.

10. Haavanhoitovälineet ja -tarvikkeet

Hoidettavan haavan on oltava pitkäaikainen, tavallisimmin kestänyt yli kolme kuukautta, vaikeahoitoinen ja vaadittava lääkärin seurantaa. Hoito toteutetaan avohoidossa, sairaanhoitajan valvonnassa.

Tavallisimmin jaettavat hoitotarvikkeet:

- tehdaspuhtaat taitokset
- siderullat
- kiinnitysteipit
- muut haavan hoitoon tarvittavat hoitolevyt harkinnan mukaan
- pastat ja keittosuola

11. Dialyysihoitotarvikkeet

Ilman omavastuu-aikaa.

12. Muut yksilöllisen hoitosuunnitelman mukaan annettavat hoitotarvikkeet

Myös muita hoitovälineitä jaetaan yksilöllisen hoitosuunnitelman mukaan.

13. Maksuttoman hoitotarvikejakelun piiriin pääsääntöisesti kuulumattomat hoitotarvikkeet

Maksutta jaettavaan hoitotarvikkeisiin kuuluvat vain ko. ryhmän kohdalla mainitut tuotteet. Niihin eivät kuulu esimerkiksi:

- Vuodesuojat (ns. kroonikkovaiopat)
- Poikkilakanat
- Tippasuojat ja pikkuvaiopat
- Vuoteen suojamuovit
- Ruokalaput/-liinat
- Pesulaput
- Suojakäsineet
- Pesuemulsiot/ -voiteet
- Suojaesiliinat
- Kaarimaljat
- Nenäliinat
- Lääkinnälliset hoitosukat/tukisukat
- Ihon desinfiointiaineet
- Lääkkeet tai lääkkeenomaiset tuotteet, voiteet, puudutusgeelit yms.
- Verensokerimittareiden paristot

Hoitotarvike- ja välinejakelu ei koske työntekijöille hankittavia välineitä, esimerkiksi suojakäsineitä. Työturvallisuuslain (23.8.2002/738) 15§ mukaan työnantajan on hankittava ja annettava työntekijän käyttöön erikseen säädetyt vaatimukset täyttävät ja tarkoituksenmukaiset henkilönsuojaimet, jollei tapaturman tai sairastumisen vaaraa voida välttää tai riittävästi rajoittaa työhön tai työolosuhteisiin kohdistuvilla toimenpiteillä.

Poikkeamat jakeluohjeessa oleviin tuotteisiin ovat mahdollisia asiakkaan hoitosuunnitelmaan perustuen. Erityistapauksissa, jolloin jakeluohjeesta poiketaan, otetaan yhteyttä hoitotarvikejakeluun.

Mira Uunimäki
johtava ylilääkäri

Lars Eriksson
terveyskeskuslääkäri